

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**MINISTERSTWO PRACY
I POLITYKI SPOŁECZNEJ**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego**

KRAJOWY STANDARD KOMPETENCJI ZAWODOWYCH

**Tkacz
(731809)**

Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich

Publikacja opracowana w ramach projektu systemowego pn. „Rozwijanie zbioru krajowych standardów kompetencji zawodowych wymaganych przez pracodawców”. Priorytet I PO KL, Działanie 1.1

Krajowy standard kompetencji zawodowych Tkacz (731809)

© Copyright by Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013

Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonane za podaniem źródła

ISBN 978-83-7951-000-9 (całość)

ISBN 978-83-7951-237-9 (237)

Nakład 1000 egz.

Publikacja bezpłatna

Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich

00-697 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 65/79, tel. (22) 237-00-00, fax (22) 237-00-99

e-mail: sekretariat@crzl.gov.pl <http://www.crzl.gov.pl>

Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – Państwowego Instytutu Badawczego

26-600 Radom, ul. K. Pułaskiego 6/10, tel. centr. (48) 364-42-41, fax (48) 364-47-65

e-mail: instytut@itee.radom.pl <http://www.itee.radom.pl>

Spis treści

1. Dane identyfikacyjne zawodu	4
1.1. Kod, nazwa zawodu i usytuowanie zawodu w klasyfikacjach	4
1.2. Notka metodologiczna i autorzy.....	4
2. Opis zawodu	6
2.1. Synteza zawodu	6
2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania, obszary występowania zawodu	6
2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)	6
2.4. Wymagania psychofizyczne, zdrowotne, w tym przeciwwskazania do wykonywania zawodu	7
2.5. Wykształcenie i uprawnienia niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie.....	7
2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, potwierdzania/walidacji kompetencji	7
2.7. Zadania zawodowe	8
2.8. Wykaz kompetencji zawodowych	8
2.9. Relacje między kompetencjami zawodowymi a poziomem kwalifikacji w ERK/PRK	9
3. Opis kompetencji zawodowych	10
3.1. Przygotowywanie surowca do tkania Kz1	10
3.2. Wytwarzanie wyrobów tkackich Kz2	11
3.3. Kompetencje społeczne KzS	12
4. Profil kompetencji kluczowych	13
5. Słownik	14

1. Dane identyfikacyjne zawodu

1.1. Kod, nazwa zawodu i usytuowanie zawodu w klasyfikacjach

Według Klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy (KZiS 2010):

731809 Tkacz

Grupa wielka 7 – Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (w Międzynarodowej Klasyfikacji Standardów Edukacyjnych ISCED 2011 – poziom 3).

Grupa elementarna 7318 – Rękodzielnicy wyrobów z tkanin, skóry i pokrewnych materiałów (w Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji Zawodów ISCO-08 odpowiada grupie 7318 Handicraft workers in textile, leather and related materials).

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007):

Sekcja C. Przetwórstwo przemysłowe, Dział 13. Produkcja wyrobów tekstylnych, Grupa 13.2. Produkcja tkanin.

1.2. Notka metodologiczna i autorzy

Opis standardu kompetencji zawodowych wykonano na podstawie: analizy źródeł (akty prawne, klasyfikacje krajowe, międzynarodowe) oraz głównie wyników badań analitycznych na 17 stanowiskach pracy w 6 przedsiębiorstwach (duże – 2, średnie – 4, w tym produkcyjne – 4, produkcyjno-handlowe – 2), przeprowadzonych w lutym i marcu 2013 r.

Zespół Ekspercki:

- Agnieszka Binienda – PPH Polexim GmbH Sp. z o.o. w Łodzi,
- Andrzej Tomaszewski – LITEX SERVICE Sp. z o.o. w Ostrowie Wielkopolskim,
- Janusz Kozłowski – Przedsiębiorstwo Włókiennicze CEJAX w Pabianicach,
- Maria Michalak – Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego w Łodzi.

Ewaluatorzy:

- Stanisław Chudoń – ekspert niezależny, były pracownik firmy Deni Cler w Warszawie,
- Kazimierz Kubiak – Instytut Badań nad Przedsiębiorczością i Rozwojem Ekonomicznym EEDRI w Łodzi.

Recenzenci:

- Mirosława Dąbrowska – ekspert niezależny, były pracownik Zakładów POLONTEX w Częstochowie,
- Elżbieta Chruściany – ekspert niezależny, były pracownik firmy Finn Karelia Poland Ltd Sp. z o.o. w Konstantynowie Łódzkim.

Komisja Branżowa (zatwierdzająca):

- Bogusław Słaby (przewodniczący) – Związek Przedsiębiorców Przemysłu Mody Lewiatan w Łodzi,
- Adam Paprocki – Związek Rzemiosła Polskiego w Warszawie,
- Mariusz Hanczka – Cech Rzemiosł Różnych w Pabianicach,
- Zbigniew Kaniewski – Federacja Niezależnych Samorządnych Związków Zawodowych Przemysłu Lekkiego w Łodzi.

Data zatwierdzenia:

- 08.10.2013 r.

2. Opis zawodu

2.1. Synteza zawodu

Tkacz wytwarza różnorodne tkane wyroby włókiennicze za pomocą maszyn i urządzeń tkackich.

2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania, obszary występowania zawodu

Tkacz jest zawodem o charakterze produkcyjnym. Celem pracy tkacza jest przetwarzanie przędzy w różnorodne tkane wyroby włókiennicze. Podczas tego procesu tkacz sprawdza zgodność parametrów półproduktów oraz wytwarzanego wyrobu z dokumentacją technologiczną, obserwuje pracę i stan techniczny obsługiwanych maszyn. Do obowiązków tkacza należy wymiana nawojów wątkowych, likwidacja zrywów osnowy i wątku, zapobieganie powstawaniu i likwidowanie błędów, regulacja urządzeń prowadzących nitki, wkładanie znaków kończących zmianę, rejestrowanie produkcji w karcie, informowanie mistrza o poważniejszych usterkach, a w efekcie wyprodukowanie wysokiej jakości produktów tkanych.

2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)

Miejszem pracy tkacza są pomieszczenia produkcyjne tkalni, w których znajdują się różne typy i rodzaje maszyn tkackich. Podczas pracy tkacz posługuje się płaskownikiem do przetykania nitek (tzw. haczykiem), nożyczkami, lupą tkacką do pomiaru gęstości wyrobu. Zagrożenia dla zdrowia w zawodzie tkacza związane są z czynnikami środowiska pracy, takimi jak: hałas, zapylenie, wibracje, oraz ruchome, obracające się elementy maszyn. Z tego względu szczególnie ważne jest planowanie i organizowanie procesów technologicznych zgodnie z zasadami i przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ergonomii, przeciwpożarowymi i ochrony środowiska. Praca tkacza wykonywana jest w pozycji stojącej, pod względem obciążenia fizycznego praca tkacza zaliczana jest do średnio ciężkiej. Praca tkacza przebiega w systemie jedno-, dwu- lub trzymianowym. Tkacz obsługuje maszyny i urządzenia samodzielnie lub w zespole i wtedy jego praca jest nadzorowana. Pracę charakteryzują stałe czynności, jednak ze względu na zmienność wytwarzanego asortymentu i surowca odpowiednio zmieniają się parametry procesu technologicznego.

2.4. Wymagania psychofizyczne, zdrowotne, w tym przeciwwskazania do wykonywania zawodu

Wykonywanie zawodu tkacza wymaga odpowiedzialności, spostrzegawczości oraz umiejętności oceny organoleptycznej przerabianej przędzy. Tkacz powinien mieć dobry wzrok, odróżniać barwy, powinien odznaczać się umiejętnością sprawnego i szybkiego wykonywania czynności manualnych, koordynacją wzrokowo-ruchową. Bardzo ważna jest zdolność koncentracji i szybki refleks, aby dostrzegać zrywy, błędy maszynowe i natychmiast je likwidować. Tkacz powinien cechować się dokładnością, rzetelnością oraz dbałością o czystość i porządek. Specyfika zawodu wymaga także uzdolnień technicznych oraz umiejętności pracy w zespole. Przeciwwskazaniem do wykonywania zawodu są dysfunkcje kończyn górnych i dolnych oraz wady wzroku niedające się skorygować.

2.5. Wykształcenie i uprawnienia niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie

Zawód tkacza można zdobyć na drodze kształcenia rzemieślniczego. Pracodawcy zatrudniają też na stanowisku tkacza osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym po kierunkach związanych z przemysłem włókienniczym. Możliwe jest również szkolenie praktyczne (przyuczenie) na stanowisku pracy i zdobywanie doświadczenia w trakcie pracy. Pracę w zawodzie tkacza mogą wykonywać absolwenci szkół zawodowych posiadający kompetencje w zawodzie 815204 Operator maszyn w przemyśle włókienniczym. Tkacz powinien brać udział w szkoleniach organizowanych przez stowarzyszenia i inne organizacje branżowe, przez producentów maszyn włókienniczych lub wyspecjalizowane ośrodki szkoleniowe.

2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, potwierdzania walidacji kompetencji

Uzyskane w procesie pracy kompetencje zawodowe można potwierdzić w organizacjach rzemieślniczych egzaminem czeladniczym i mistrzowskim. Kandydat do pracy w zawodzie tkacza rozpoczyna zwykle pracę na stanowisku pomocnika (pomoc tkacza). Po stosownym przyuczeniu i ocenie zdolności do samodzielnej pracy, może awansować na stanowisko tkacza zmianowego. Następnie na stanowisko tkacza przeróbkowego – specjalizującego się w szybkiej zmianie asortymentowej na danym krośnie. Tkacz może kształcić się w zawodzie

311932 Technik włókiennik, dalsze kształcenie możliwe jest na studiach wyższych na kierunkach włókienniczych (konieczne jest wówczas świadectwo maturalne). Po uzupełnieniu kompetencji tkacz może podjąć pracę w zawodach pokrewnych, np.: 731802 Dziewiarz; 731807 Renowator tkanin unikatowych; 731808 Rękodzielnik wyrobów włókienniczych.

2.7. Zadania zawodowe

- Z1. Sprawdzanie parametrów procesu produkcyjnego z dokumentacją techniczno-technologiczną (niezbędne kompetencje: Kz1, Kz2, KzS).
- Z2. Obsługiwanie maszyn oddziału przygotowawczego (niezbędne kompetencje: Kz1, KzS).
- Z3. Obsługiwanie maszyn tkackich (niezbędne kompetencje: Kz2, KzS).
- Z4. Zapobieganie powstawaniu i likwidowanie błędów w przygotowanych półproduktach do tkania (niezbędne kompetencje: Kz1, KzS).
- Z5. Kontrolowanie parametrów produkowanego wyrobu tkackiego (niezbędne kompetencje: Kz2, KzS).
- Z6. Dokumentowanie wykonanej produkcji (niezbędne kompetencje: Kz2, KzS).
- Z7. Segregowanie odpadów produkcyjnych (niezbędne kompetencje: Kz1, Kz2, KzS).
- Z8. Organizowanie stanowiska pracy zgodnie z zasadami i przepisami BHP, ochrony ppoż., ochrony środowiska (niezbędne kompetencje: Kz1, Kz2, KzS).

2.8. Wykaz kompetencji zawodowych

- Kz1 – Przygotowywanie surowca do tkania (potrzebne do wykonywania zadań: Z1, Z2, Z4, Z7, Z8).
- Kz2 – Wytwarzanie wyrobów tkackich (potrzebne do wykonywania zadań: Z1, Z3, Z5, Z6, Z7, Z8).
- KzS – Kompetencje społeczne (potrzebne do wykonywania zadań: Z1÷Z8).

2.9. Relacje między kompetencjami zawodowymi a poziomem kwalifikacji w ERK/PRK

Kompetencje zawodowe potrzebne do wykonywania zadań w zawodzie sugeruje się wykorzystać do opisu kwalifikacji na **poziomie 3** właściwym dla wykształcenia zasadniczego zawodowego w Europejskiej i Polskiej Ramie Kwalifikacji. Poziom ten jest uzasadniony miejscem usytuowania zawodu w kwalifikacji zawodów i specjalności (grupa wielka 7 i jej odpowiednik ISCED 2011).

Osoba wykonująca zawód tkacza:

- 1) w zakresie wiedzy: zna podstawowe fakty, zasady, procesy i pojęcia ogólne, zna i rozumie podstawowe zależności związane z przygotowaniem surowców do tkania i wytwarzaniem wyrobów tkackich oraz w szerszym zakresie elementarne uwarunkowania prowadzonej działalności w branży włókienniczej;
- 2) w zakresie umiejętności: ma umiejętności wymagane do realizacji niezbyt prostych zadań i rozwiązywania prostych, typowych problemów związanych z wytwarzaniem wyrobów tkackich poprzez dobieranie podstawowych metod, narzędzi, materiałów i informacji, potrafi wykonywać zadania według ogólnej instrukcji, w częściowo zmieniających warunkach; umie odbierać i formułować niezbyt złożone wypowiedzi, także bardzo proste wypowiedzi w języku obcym.

3. Opis kompetencji zawodowych

Opis kompetencji dotyczy tylko kompetencji zawodowych zdefiniowanych w badaniach na stanowiskach pracy.

Wykonanie zadań zawodowych Z1, Z2, Z4, Z7, Z8 wymaga posiadania kompetencji zawodowej Kz1.

3.1. Przygotowywanie surowca do tkania Kz1

Wiedza – zna i rozumie podstawowe fakty, zasady, procesy, pojęcia ogólne i zależności związane z przygotowaniem surowca do tkania oraz ze współpracą z kolejnymi oddziałami produkcji w tym obszarze pracy, w szczególności zna:

- zasady i przepisy BHP, ochrony ppoż., ergonomii, ochrony środowiska w zakresie przygotowywania surowca do tkania;
- podstawy materiałoznawstwa włókienniczego;
- parametry dyspozycji snucia;
- zasady doboru przędzy osnowowej do rodzaju wytwarzanego wyrobu tkackiego i jego przeznaczenia użytkowego;
- zasady działania i obsługi maszyn snujących, cewiarek i wiązarek osnów;
- rodzaje węzłów tkackich dla przędzy elastycznych i nieelastycznych;
- rodzaje błędów występujących w procesach przygotowawczych do tkania, przyczyny ich powstawania i sposoby ich likwidowania;
- zasady segregowania odpadów produkcyjnych powstających podczas procesów przygotowawczych do tkania.

Umiejętności – wykonuje niezbyt proste zadania związane z przygotowaniem surowca do tkania według określonej instrukcji, w częściowo zmiennych warunkach, w szczególności potrafi:

- przestrzegać zasad i przepisów BHP, ochrony ppoż., ergonomii, ochrony środowiska w zakresie przygotowywania surowca do tkania;
- rozróżniać rodzaje surowców włókienniczych;
- rozróżniać rodzaje przędzy stosowanych do wytwarzania tkanin oraz ich parametry;
- dobierać przędzę osnowową do rodzaju wytwarzanego wyrobu tkackiego, ze względu na jego przeznaczenia użytkowe, z uwzględnieniem techniki tkackiej;
- snuć osnowę zgodnie z dyspozycją;
- uruchamiać, nastawiać i zastrzymywać ciągi snujące, cewiarki, wiązarki osnów, zgodnie z instrukcją obsługi;
- wiązać węzły tkackie;
- regulować elementy napężające przędzę w procesie snucia, w zależności od jej rodzaju i grubości;

- wiązać ręcznie osnowy z niewielką ilością nici;
- identyfikować przyczyny powstawania błędów i zrywów przędzy na etapach przygotowawczych (zrywy przędzy podczas snucia, nieprawidłowo związane węzły tkackie, błędy nawoju);
- usuwać błędy na etapach przygotowawczych do tkania;
- rozróżniać i segregować odpady produkcyjne powstałe podczas procesów przygotowawczych do tkania.

Wykonanie zadań zawodowych Z1, Z3, Z5, Z6, Z7, Z8 wymaga posiadania kompetencji zawodowej Kz2.

3.2. Wytwarzanie wyrobów tkackich Kz2

Wiedza – zna i rozumie podstawowe fakty, zasady, procesy, pojęcia ogólne i zależności związane z wytwarzaniem wyrobów tkackich, w szczególności zna:

- zasady i przepisy BHP, ochrony ppoż., ergonomii, ochrony środowiska w zakresie wytwarzania wyrobów;
- podstawy budowy tkanin;
- dokumentację techniczno-technologiczną wyrobów tkackich;
- zasady działania i obsługi maszyn tkackich;
- zasady oceny jakościowej wytwarzanych wyrobów tkackich;
- rodzaje błędów występujących w wyrobach tkackich, przyczyny ich powstawania i sposoby usuwania;

Umiejętności – wykonuje niezbyt proste zadania związane z wytwarzaniem wyrobów tkackich, w częściowo zmiennych warunkach, w szczególności potrafi:

- przestrzegać zasad i przepisów BHP, ochrony ppoż., ergonomii, ochrony środowiska w zakresie wytwarzania wyrobów tkackich;
- rozróżniać parametry budowy tkaniny;
- czytać rysunki splotów tkackich;
- czytać dokumentację techniczno-technologiczną produkowanego wyrobu;
- obsługiwać maszyny tkackie zgodnie z instrukcją wraz z odczytem wskazań paneli steru-

- zasady dokumentowania wykonanej produkcji;
- zasady segregowania odpadów produkcyjnych powstających przy produkcji wyrobów tkackich.
- jących oraz urządzeń kontrolnych na krosnach;
- rozpoznawać nieprawidłowości przebiegu procesu technologicznego oraz przyczyny powstawania błędów tkania;
- prowadzić bieżącą kontrolę jakości wytwarzanego wyrobu na podstawie karty technologicznej, ze szczególnym uwzględnieniem parametrów tkaniny: raportu wzoru, szerokości wyrobu;
- regulować napięcie osnowy i wątku;
- likwidować błędy w wytwarzanych wyrobach tkackich;
- wypełniać dokumenty dotyczące rozliczenia wykonanej produkcji;
- rozróżniać i segregować odpady produkcyjne powstałe przy produkcji wyrobów tkackich.

Wykonanie wszystkich zidentyfikowanych w standardzie zadań zawodowych wymaga posiadania kompetencji społecznych KzS.

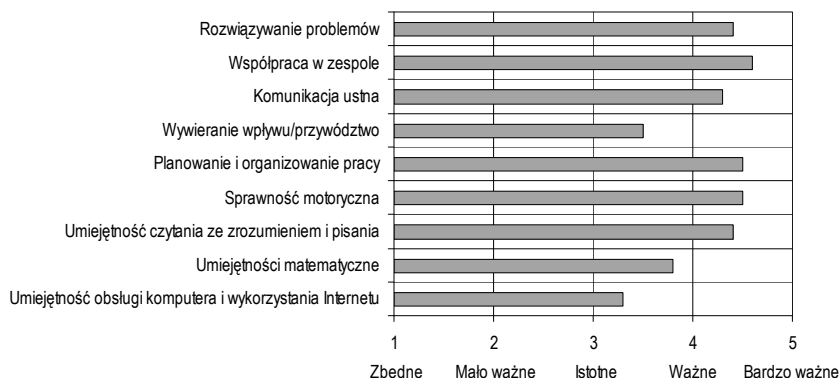
3.3. Kompetencje społeczne KzS:

- ponosi odpowiedzialność za realizację zadań zawodowych związanych z przygotowaniem surowca do tkania i wytwarzaniem wyrobów tkackich,
- dostosowuje zachowanie do zmian w środowisku pracy w zakładzie tkackim,
- pracuje częściowo samodzielnie i podejmuje współpracę w zorganizowanych warunkach pracy zakładu tkackiego,
- ocenia swoje działania wykonywane w ramach współpracy zespołowej i ponosi odpowiedzialność za ich skutki.

4. Profil kompetencji kluczowych

Ocenę ważności kompetencji kluczowych dla zawodu tkacza przedstawia rys. 1.

Wykaz kompetencji kluczowych opracowano na podstawie wykazu stosowanego w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – projekt PIAAC (OECD).

Rys. 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu 731809 Tkacz

5. Słownik

Zawód	– zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji i kompetencji (wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych) zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło dochodów.
Specjalność	– jest wynikiem podziału pracy w ramach zawodu, zawiera część czynności o podobnym charakterze (związanych z wykonywaną funkcją lub przedmiotem pracy) wymagających pogłębionej lub dodatkowej wiedzy i umiejętności zdobytych w wyniku dodatkowego szkolenia lub praktyki.
Zadanie zawodowe	– logiczny wycinek lub etap pracy w ramach zawodu o wyraźnie określonym początku i końcu, wyodrębniony ze względu na rodzaj lub sposób wykonywania czynności zawodowych powiązanych jednym celem, kończący się produktem, usługą lub decyzją.
Kompetencje zawodowe	– wszystko to, co pracownik wie, rozumie i potrafi wykonać, odpowiednio do sytuacji w miejscu pracy. Opisywane są trzema zbiorami: wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych.
Wiedza	– zbiór opisów faktów, zasad, teorii i praktyk przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Umiejętności	– zdolność wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Kompetencje społeczne	– zdolność autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym oraz kształtowania własnego rozwoju, z uwzględnieniem kontekstu etycznego.
Kompetencje kluczowe	– wiedza, umiejętności i postawy odpowiednie do sytuacji, niezbędne do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia.
Standard kompetencji zawodowych	– norma opisująca kompetencje zawodowe konieczne do wykonywania zadań zawodowych wchodzących w skład zawodu, akceptowana przez przedstawicieli organizacji zawodowych i branżowych, pracodawców, pracobiorców i innych kluczowych partnerów społecznych.
Kwalifikacja	– zestaw efektów uczenia się (zasób wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych), których osiągnięcie zostało formalnie potwierdzone przez uprawnioną instytucję.
Europejska Rama Kwalifikacji	– przyjęta w Unii Europejskiej struktura i opis poziomów kwalifikacji, umożliwiający porównywanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych krajach. W Europejskiej Ramie Kwalifikacji wyróżniono 8 poziomów kwalifikacji opisywanych za pomocą efektów uczenia się; stanowią one układ odniesienia krajowych ram kwalifikacji.
Polska Rama Kwalifikacji	– opis hierarchii poziomów kwalifikacji wpisywanych do zintegrowanego rejestru kwalifikacji w Polsce.
Krajowy System Kwalifikacji	– ogół rozwiązań służących ustanawianiu i nadawaniu kwalifikacji (potwierdzaniu efektów uczenia się) oraz zapewnianiu ich jakości.